

**Віртуальні виставки освітянських бібліотек України
як інформаційний ресурс: традиції та інновації**

Павленко Тетяна Степанівна,
наук. співробітник
Державна науково-педагогічна бібліотека України
ім. В. О. Сухомлинського
м. Київ, Україна
tetana1806@gmail.com

Анотація. Розглянуто віртуальну виставку як одну з сучасних форм роботи бібліотеки щодо надання широкого спектра можливостей для задоволення інформаційних потреб користувачів, визначено основні засоби створення віртуальних виставок з питань освіти, розкрито питання використання інформаційних ресурсів, їх значення як інструменту представлення та збереження бібліотеками культурних надбань і нових актуальних видань.

Ключові слова: віртуальні виставки, інформаційний простір, інформаційно-бібліотечні ресурси.

Бібліотеки є найбільш поширеними і доступними установами, які відіграють важливу роль у формуванні та інтеграції національних інформаційних ресурсів, забезпечують вільний доступ до них.

Сучасна бібліотека постійно розвивається, трансформується з традиційної книгозбірні в науково-інформаційний центр, який поєднує традиційні та електронні технології для науково-інформаційного забезпечення науковців і фахівців, широкого кола користувачів в усіх регіонах України та за рубежом.

Змінилась філософія бібліотечної роботи – від принципу володіння документом до принципу можливого доступу до нього у віддаленому режимі, яка потребує від бібліотек нових організаційних, теоретичних, методичних і технологічних засад формування бібліотечно-інформаційних ресурсів та створення відповідних методів доступу до них.

Пріоритетними напрямками діяльності освітянських бібліотек, зокрема Державної науково-педагогічної бібліотеки ім. В. О. Сухомлинського, є формування системи документних та електронних ресурсів бібліотеки як галузевого наукового бібліотечно-інформаційного центру, здійснення науково-інформаційного забезпечення розвитку освітянської галузі, досліджень НАПН України.

Провідне місце у структурі бібліотечно-інформаційної діяльності займає виставкова робота. Саме книжкова виставка є засобом розкриття інформаційних ресурсів бібліотеки. Книжкові виставки як напрям бібліотечно-інформаційної діяльності з'явилися лише в середині XIX століття і мали музейний характер.

Інформатизація бібліотечної справи, яка розгорнулася на початку XXI століття, істотно вплинула на таку вже традиційну діяльність бібліотек, як виставкова діяльність. З використанням комп'ютерних технологій бібліотечний сервіс набуває дедалі більшого розвитку та передбачає забезпечення дистанційного доступу до ресурсів бібліотеки широкого кола користувачів інтернету шляхом створення віртуальних виставок.

Особливої популярності віртуальні книжкові виставки набули у європейських країнах, особливо в Німеччині та США. Питання організації віртуальних виставок в Україні досліджували Л. Кудря, С. Моїсеєва, І. Торлін, Н. Збаровська, М. Алфьоров, Л. Бабій, А. Ржеуський, Л. Трачук та інші науковці. На думку Л. Бабій, саме віртуальна книжкова виставка є способом висвітлення інформаційних ресурсів бібліотеки [1, с. 272–276.]. А. Ржеуський і Л. Трачук вивчали питання функціональних можливостей безкоштовних вебсервісів у створенні бібліотечних мультимедійних продуктів, презентацій та відеоматеріалів, які потенційно можуть використовуватися в підготовці віртуальних виставок у бібліотеці [4, с. 17–26; 6, с. 23–26].

Віртуальна виставка – один із ефективних засобів інтенсивного інформаційного ресурсу в бібліотеці. За даними довідника «Науково-інформаційна та соціокультурна діяльність провідних освітянських бібліотек –

2020», підготовленого у рамках виконання наукового дослідження «Інформаційні ресурси освітянських бібліотек у розвитку педагогіки, психології та освіти», провідні освітянські бібліотеки МОН України та НАПН України планують підготувати 230 віртуальних виставок. Користувачі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського мають можливість ознайомитись на сайті бібліотеки в розділі «Виставки» з віртуальними виставками (https://dnpb.gov.ua/ua/?post_type=exhibitions). На сайті бібліотеки представлено 35 віртуальних виставок, переважно це персональні виставки, присвячені науковцям-ювілярам НАПН України, та тематичні. Кожна з виставок має свою структуру.

Використання у бібліотечній практиці віртуальних виставок сприяє розв'язанню низки проблем, які неможливо вирішити такими традиційними методами, як забезпечення збереженості документів, оперативність організації виставки та можливість постійного її поповнення новими документами, представлення документів у потрібній кількості назв, необмеженість терміну експонування документів, розкриття змісту видання за допомогою анотації, використання документів і ресурсів, які відсутні у фонді бібліотеки. Робота у віртуальному просторі уможливорює ширше використання додаткових видів інформації – бібліографічної, фактографічної, інформаційної, презентує певні книжки, дає змогу звернутися до інших інтернет - ресурсів за темою.

Сьогодні існують різні моделі віртуальних виставок, серед яких фотовиставки, бібліобанери, виставки з аудіосупроводом, виставки-«листівки» за окремим невеликим літературним твором, виставки-«ілюстрації» з багатим мультимедійним контентом, у тому числі з аудіо- і відеорядом, тематичні, персональні виставки, хроніки тощо. Вони можуть бути зорієнтовані на різні категорії користувачів, зокрема науковців, аспірантів, студентів, учнів. Використання мультимедійних технологій у підготовці віртуальних виставок дає можливість отримати новий сучасний інформаційний ресурс, який характеризується такими властивостями, як мультимедійність, інтерактивність, гіпертекстовість.

Найчастіше віртуальні виставки створюють за допомогою традиційних додатків Microsoft Office, наприклад MS Power Point. Існують також інтернет-сервіси, використання яких дає змогу створювати їх безпосередньо в мережі. Наприклад: AuthorSTREAM (www.authorstream.com), Calaméo (www.calameo.com), Canva (<https://www.canva.com>), Prezi.com (<http://prezi.com>), PhotoPeach (<https://photopeach.com/>).

Основні етапи підготовки віртуальних виставок є аналогічними дотрадиційних експозицій: вибір теми виставки, розроблення моделі, добір документів, визначення структури, компоновання матеріалу, оформлення текстів. Структура віртуальної виставки, як і звичайної, складається з розділів, супроводжується вступними статтями, ілюстративним матеріалом, цитатами тощо. Документи можуть бути розташовані за абеткою назв, хронологією або іншими ознаками, що спрощує процес організації виставок. Віртуальна виставка починається з титульного слайда (назва бібліотеки, назва виставки, відомості щодо назви, форма віртуальної виставки, рік її віртуального експонування), потім слайд, що представляє всю сукупність експонованих видань, у наступних слайдах йдеться про окремі видання, авторів, прикінцеві слайди містять контактну інформація.

Отже, новітні інформаційні технології стали незамінними в розвитку науки, усіх сфер життєдіяльності суспільства. Створення й подальше вдосконалення віртуальних сервісів, до яких можна віднести й віртуальні виставки, є найбільш перспективними напрямками розвитку бібліотеки. Віртуальні виставки сприяють ширшому розкриттю інформаційних ресурсів бібліотеки, забезпечують користувачів ілюстрованою біографічною та фактографічною інформацією. Мобільна й змістовна віртуальна виставка є актуальним провідником у великому потоці інформації, дає можливість бібліотекам розв'язувати актуальні завдання у забезпеченні інтелектуально-творчого розвитку освітян та науково-інформаційних досліджень НАПН України.

Список літератури

1. Бабій Л. М. Віртуальна книжкова виставка: нова форма інформаційних ресурсів бібліотеки / Л. М. Бабій // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка; редкол.: С. А. Копилов, В. С. Прокопчук, П. С. Атаманчук [та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – С. 272–276. – (Бібліотекознавство. Книгознавство; вип. 4).
2. Моїсеєва С. Віртуальна книжкова виставка в бібліотеці / Світлана Моїсеєва // ШкІЛ. бібл.-інформ. центр. – 2013. – № 8. – С. 22–26.
3. Науково-інформаційна та соціокультурна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2020: довідник / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [уклад.: О. Л. Гончаренко, І. І. Хемчян; наук. ред. Л. О. Пономаренко]. – Київ: [б. в.], 2020. – 153 с.
4. Ржеуський А. Безкоштовні веб-сервіси для створення бібліотечних мультимедійних продуктів: порівняльний аналіз / Антоній Ржеуський, Наталія Кунанець, Остап Малиновський // Бібл. вісн. – 2017. – № 1. – С. 17–26. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті представлено також в інтернеті: file:///C:/Users/tetan/Downloads/bv_2017_1_5.pdf.
5. Стратегія розвитку Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського на 2017–2026 роки / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського; [авт. Березівська Л. Д., Зозуля С. М., Страйгородська Л. І.]; за заг. ред. Л. Д. Березівської. – Київ, 2017. – 29 с.
6. Трачук Л. Веб-технології в технологічному процесі обслуговування користувачів бібліотек // Вісн. Кн. палати. – 2016. – № 2. – С. 23–26.
7. Туровська, Л. Електронна виставка як комунікаційна модель діяльності наукової бібліотеки / Л. Туровська, І. Смоляр // Вісн. Кн. палати. – 2015. – № 3. – С. 29–31. – *Режим доступу:* (https://dnpb.gov.ua/ua/?post_type=exhibitions) (дата звернення: 18.05.2020). – Назва з екрана.
8. Шестопалова О. В. Віртуальна виставка як сучасна форма бібліотечного обслуговування (з досвіду роботи бібліотеки Криворізького

державного педагогічного університету) / О. В. Шестопалова // Бібліотека університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., 1–2 груд. 2016 р. – Дніпро, 2016. – С. 315–320.